ڕێگا گەشتیارییەکانو دیاردەیەك

لێزان جەعفەر کەریم

هەموومان دەزانین کە ڕێزگرتن لە یاسا ئەرکێکی نیشتمانییەو جوانکردنی سیمای وڵاتەو دەبێ بەوپەڕی سینگ فراوانییەوە قبووڵمان بێت. وەك ئاشکراشە ئەوا بەهارەو بە چاوی خۆشمان دەبینین بەهاری ئەم ساڵ لە بەهاری سێ ساڵی ڕابردوودا جیاوازە لە ڕووی ئاوو هەواو خۆشی دەشتو دەردا، نەك هەر ڕۆژانی پشوو بەڵکو هەموو ڕۆژێك لە دوای کاتژمێر "3"ی پاش نیوەڕۆ ڕێگای دەرەوەی شار لەبەر زۆری گەشتکاران زۆر قەرەباڵغ دەبێ خەڵکی شار دەچنە دەرەوە بەڵام لە کاتی گەڕانەوەدا دووبارە لە دوای ئەو خۆشییەی بینیویانە تووشی گرفتی قەرەباڵغی هاتنەوە دەبن، زیاتر لە چوار ساید ئۆتۆمبێل بە ڕێگاکاندا دەڕۆن بەشێك لە ئۆتۆمبێلەکان جار جارە دەچنە سەر شۆستە خۆڵەکەو دەیکەن بە تۆزێکی زۆر ئەوەشیان سەرباری قەرەباڵغییەکە. برایانی پۆلیسی هاتووچۆش قەڵەمو کاغەزیان لە دەستەو ژمارەی ئەو ئۆتۆمبێلانە دەنووسن کە دەچنە سەر شۆستە خۆڵەکە. جا لێرەدا دەمەوێ هەم بۆ خۆشیو سەلامەتی گەشتیارانو هەم بۆ ئەزیەت نەدانو سەرف نەکردنی قەڵەمو کاغەزەکانی برایانی پۆلیسی هاتووچۆ غەرامە نەکردنی ئۆتۆمبیلەکان، داوا لە وەزارەتی شارەوانیو گەشتوگوزارو لایەنە پەیوەندارەکان بکەم کە پێویستە شۆستەکان ڕەسیف یاخود محجەرەیان بۆ دروست بکرێت بۆ ئەوەی سیمای شۆستەکە جوانتربێتو هەم شوفێرەکانیش نەتوانن بچنە سەر شۆستە خۆڵەکە. جا بەڕێزینە هەفتەی ڕابردوو لەگەڵ چەند خێزانێك ڕێکەوتین گەشتێکمان ئەنجامدا لە گەڕانەوەدا ئەو تەپو تۆزو قەرەباڵغییەم بەچاوی خۆم دیتو لە هەمووش سەیرتر دوای ئەوەی شوفێرەکان زانیان ژمارەی ئۆتۆمبیلەکانیان دەنوسرێت لە لایەن پۆلیسەکانی هاتووچۆوە، کەس نەدەوێرا بە سەر شۆستە خۆڵەکەدا بڕوات، بەڵام هەندەی نەبرد (ئەفسەرێکی پایەبەرزی پۆلیسی هاتووچۆ) بە خۆیو بە ئۆتۆمبێلەکەی خۆی بە سەر شۆستە خۆڵەکەدا ڕۆیشت، ئیتر شوفێرەکان هەرکە زانییان ئەو بەرپرسە لێیدا ڕۆیشت ئەوانیش بە دوای کەوتنو کردیان بە ڕۆژی حەشر.

ئاراستەیەکی هەڵەو کێشەیەکی گەورە

زانا – دوکان

گوندی سارتکە "1"کم لە ڕۆژئاوای دوکان وەك دەنکە مرواریەك بە گەردنی شاخی سارتکەوە هۆنراوەتەوە، بژێوی خەڵکی گوند جووتیاریو ئاژەڵداریو کرێکاری بووەو لەگەڵ ڕەوتی مێژوویدا ئەمیش وەك گوندەکانی تری کوردستان لە بۆتەقەی کارەساتە سیاسییەکاندا هاردراوەو، شەهیدەکانی گەواهی بەشداری جوامێرانەی ڕۆڵەکانی ئەم گوندە نیشان ئەداو بۆ ئەبەد پێناسەن تا بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی کورد شانازی بەم گوندەوە بکات.. دڵنیام پاشا کوڕەی ڕواندزیش لە سەر عەزمو ئەمەکی ئەم گوندە بووە کاتێك نەخشەی یەکێك لە قەڵاتەکانی لە قەراغ زێی دوکان بنیاتناوەو گوندی سارتکە شەرەفی لە ئامێزگرتنی قەڵاتی پاشای کۆرە وەربگرێ ئەم ڕاستییانە هێمایەکن بۆ ناسینی گوندێك کە ئاسمانی تەم دای گرتووەو تا ئێستا ئاسەوارەکانی کاوڵکاریو سوتانی ڕژێمی بەعسی پێوە دیارەو فەرامۆش کراوەو دەستی ئاوەدانی بۆ ڕانەکێشراوە بە درێژایی "2"کم بە ڕۆخی زێیەکەی دوکانەوە لە کەم دەرامەتیو ناچاری کۆمەڵێك لە گوندنشینان خانوویان لە سەر ئەرکی خۆیان دروست کردۆتەوەو تەنانەت سادەترین پێداویستییان پێ نەدراوە.. هاووڵاتیانی ئەم گوندە دابەش بوون بەسەر ئۆردوگای پیرەمەگروونو دوکان، ئەو ماڵانەی کەوا باسمان کرد خانوویان دروست کردووەو خەریکی بەخێوکردنی ئاژەڵو کشتوکاڵ کردنن کە تەنها سەرچاوەی بژێوین. سروشتی دیمەنو ئاو هەوای سازگاری دەم زێی بەری سارتکە وای کردووە بەرنامەیەك هەبێت بۆ گرنگی پێدانی ناوچەکە لە ڕووی گەشتو گوزارییەوە بۆ ئەم مەبەستە پلانی جیاکردنەوەی زەوییەکانو ڕووپێوکردنیان دەستی پێکردووەو زەویەکان ئەخرێنە (مزایەدە)وەو لە سەر زەویەکان پڕۆژەی گازینۆو کابینەو شوێنی حەوانەوەی لێ بنیات ئەنرێت، ئەم نەخشەو بەرنامەیە بە ئاراستەیەکی هەڵە جێبەجێ ئەکرێت، چونکە فشار خراوەتە سەر خاوەن زەوییەکان تارازی بن بەو (تخمین) کردنە. دیارە کە خاوەن زەوییەکان ناهاوسەنگی دەبینن و هەست دەکەن ئەو مافەیان پێ نەدراوە کەپێویستەو داوا ئەکەن ئەو (تخمین) کردنە بۆ زەویەکانیان نوێنەری یەکێتی جووتیارانی تیابێتو لایەنی کەم برا جووتیارەکان بیریان لێ بکرێتەوەو هەروا بە سادەیی ڕەفتاریان بەرامبەر نەکرێت هەموولایەك دەزانن خاوەن زەوییەکان سەدان ساڵە پشتاو پشت لەسەر ئەو زەوییانە ژیاونو ئەژین هەرکاتێك زەوییەکەنیان لێ بسەندرێت کێشەی ژیانیان قورستر دەبێ. هەمان پیلانو بەرنامە خەونی ئاوەدانکردنەوەی گوندی سارتکەو دروست کردنەوەی گوندەکەشی زیندە بەچاڵ کرد چونکە ئەو پارچە زەویەش کە دیاریکرابوو گوندەکەی لەسەر دروست بکرێتەوە درا بە گەشتو گوزارو ئەو ئومێدەشی ڕەش کردەوە.. ئەمانە بەهەرحاڵ کار گەیشتە ئەوەی خاوەن زەویەکان زیندانی بکرێنو بە زۆر ڕەزامەندییان لێ وەربگرن برا جووتیارەکان لەسەر ماڵو حاڵی خۆیان بەگرتنیان پاداشت درانەوە، بۆ جووتیاران زەوی ڕەگی زیندوویێتی و مانەوەیانە بۆیە ئاسان نییە مرۆڤێك مافی خاوەندارێتی لێ بسەندرێتو پەرپوت بکرێت، هەموو بەرنامەیەك ئەگەر ڕەوتێکی گونجاو پێشەوای نەبێت بە ئاراستەیەکی هەڵەدا مل ئەنێ... کێشەکانیش نەك چارەسەرو یەکلایی نابنەوە بەڵکو ئاڵۆزتر دەبن بۆیە خەمخۆرانو پسپۆڕان لە وەزارەتی شارەوانی و گەشتو گوزار هاوکار لەگەڵ وەزارەتی کشتوکاڵو مەکتەبی تەنفیزی یەکێتی جووتیاران دەتوانن بەرنامەی گشتی پێشکەش بکەنو کێشەکانی هاووڵاتیان چارەسەر بکەن.

پێویستە شارەوانی لە خزمەت جەماوەردا بێ

هەڵمەت چۆمانی

ئێمە پەرۆشی ئەوە بووین، کەوا پرۆسەی هەڵبژاردنی شارەوانی بە زووترین کات ئەنجام بدرێت، بۆ ئەوەی هەموو شوێنەکان نوێنەری شارەوانی خۆیان هەڵبژێرنو هەڵبژێردراوی شارەوانی بتوانێ چەند خزمەتگوزارییەك پێشکەش بە جەماوەر بکات.

هەڵبژاردن ئەنجام دراو، هەموو تاکێکی کۆمەڵ ڕوویان کردە سندوقەکانی دەنگدانو بە ئازادانە دەنگەکانی خۆیاندا، چەندین بنکە بە ناوی شارەوانی لە شارو قەزاو ناحیەو کۆمەڵگە زۆرەملێیەکان دامەزران بۆ ئەوەی هاووڵاتیان سکاڵای خۆیان پێشکەش بە سەرۆك شارەوانی بکەنو ئەوانیش بە تەنگ داواکارییەکانیانەوە بچن. بەڵام بە داخەوە! لە کۆمەڵگای پیرزین چەندین کەمو کوڕی هەیە، تاکو ئێستا وەکو پێویست خزمەتگوزارییەکی پێشکەش نەکراوە، تەنیا ئەوە نەبێ بۆ چەند مانگێگ (تراکتۆر)ێکیان دابین کرد بۆ فڕێدانی پاشماوەکان، بەڵام ئەویش نەماوە مەزرایەکی گەورەش لە گەڕەکی پشت شارەوانی هەیەو چەند ئاوی پیس هەیە دێتە سەر شەقامەکەو گێروگرفتێکی زۆری دروست کردووە بۆ ئەو ماڵانەی کە لێوەی نزیکن، تەنانەت هاووڵاتیانی ئەم گەڕەکە، دووجار ئەم مەزرایەیان چاك کردۆتەوەوبەڵام بێ سوود بووە وە ڕۆژیش نییە ئەندامانی شارەوانی بەم شەقامەدا گوزەر نەکەن. وەك بڵێی (نەبایان دیبێت نە باران) داوا لە بنکەی شارەوانی کراوە، بەڵام تاکو ئێستا بە تەنگ داواکاریەکانەوە نەهاتووە.

بە هەرحاڵ ئەوەی گرنگە بیڵێم ئەوەیە، کەوا بنکەی شارەوانی تاکو ئێستا سنوورێکی بۆ ئەم خانووە لابەلایانە (تجاوز) دانەناوە، چونکە هەم سیمای شارستانییەتی کۆمەڵگەکە تێکدەدات وە وچەندین کێشەش بۆ دانیشتوانی ناوچەکە دروست دەکات، ئەمە ماوەیەکە هەڵمەتی خانوو دروست کردن، بەبێ مۆڵەتی شارەوانی کە هەر کەسەو بە ئارەزووی خۆی خانویەك دروست دەکات، ئەمەش دەبێت دەرئەنجامێکی خراپ بە هۆی ڕاکێشانی ئاو بۆ ماڵەکانیان بە شکاندنی بۆرییە سەرەکییەکانی ئاو بەبێ پسپۆڕی کارمەندانی ئاوو ئاوەڕۆیەکانو جگە لەمەش ڕاکێشانی هێڵی کارەباو دروست بوونی پاڵەپەستۆیەکی زۆر بۆ سەر موەلیدەکان.

سکاڵایەك بۆ بەردەم بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیرانی هەرێمی کوردستان

ئێمە (100) ماڵ لە دانیشتوانی قەزای دوکان کە خەڵکی کەڵکە سماقو گوندەکانی ترین، بەر لە شارەوانی دوکان خۆمان پێمان باشبوو خانووەکانمان بۆ تاپۆ بکرێن، چونکە تاپۆ یاسایەکی بنەڕەتییە لە یاسای خانوو بەرەو نیشتەجێکردن. هەروەها ئێمەش ئەو کاتە زیاتر خۆمان بە خاوەنی خانووەکانمان دەزانین، بەڵام مایەی نیگەرانی ئێمەیە کە شارەوانی دوکان بڕیاری ئەوەی دەرکردووە کەوا بۆ مەسەلەی تاپۆکردنی خانووەکانمان بۆ هەر مەترێك (15) دینارمان لێ بستێنێت. بەڵام ئەمە بۆ ئێمەی بەشمەینەتو پاشماوەی ئەنفال و بێکار ئەم بڕە پارە زۆرەو بۆمان دەرناهێنێت بۆیە داوا دەکەین بەڕێزەیەکی گونجاو خانووەکانمان بۆ تاپۆ بکرێت چونکە ئەم زەوییانەی کەوا ئێمە خانوومان لەسەر دروست کردووە موڵکی خۆمانەو (تسویە)ی گوندی کەڵکە سماقە.

دیارە پشتگیر کردنتان لەم داوایە مایەی ڕێزو پێزانینی ئێمەیە

کاوە کەڵکە سماقی

لە جیاتی (100) ماڵی کەڵکەسماق

لۆ تۆ.. بوون بوون.. بەریکانا دڵگەش

بەختیار .ح

دوای ئەوەی لە سایەی سەری دیکتاتۆرەکەی بەغدا وڵاتەکەمان تووشی سەدان کارەساتو ماڵوێرانی بوو ئیشو کار نەماو خەڵکی هەژارو کەم دەرامەت بوون، ئێستا یانەسیبو بەخت تاقیکردنەوە بۆتە دیاردەیەکی بەرچاوی ڕۆژانەی ئەم خەڵکە هەژارە، جۆرەها یانەسیب ڕۆژانەو شەوانە لەسەر شاشەی تەلەفزیۆنەکانەوە پڕوپاگەندەیان بۆ دەکرێ.. ئەوەندەش خەڵاتی گرانبەها پێشانی ئەم خەڵکە دەدرێ لە سەیارەو زێڕو پێداویستی ناوماڵ بە ناچاری دەبێ گەر بەختیش نەبێ بلیتێك بە قیرو سیا ڕابکێشی..

ئەوەی بۆتە مایەی مەراقو چاوەڕوانی دوورو درێژو چەند جارە بۆوە "بەریکانا دڵگەش"ە حەیاتەکەیە سەرەڕای ئەوەی یەك دووجار ماوەکەی درێژ کردەوەو کاتی ڕاکێشانەکەش (3/7) بوو ئەوا بەم شێوەیە خەڵکەکەی لە مۆلەق ڕاگرتووە. تۆ بڵێی خاوەنەکەی لەبەرامبەر سەرقاڵی بەئیشو کاری دیکەوە ئاگای لەم خەڵکە نەمابێ کە دیقیان کرد؟! ئەی شارەوانی دهۆك تۆ بۆچی وا بێ دەنگی؟ کاکە نیو ملیۆن دیناری ئەو خەڵکە قوڕبەسەرەی لرف کردووە خۆ گاڵتە نییە.. دڵمان شەقی برد، کاکە ڕوونکردنەوەیەك براڵە کوو وادەبێ!

چارەیەك بۆ تانکەرەکانی ئاوی سۆران

محەمەد.چ

تەواوی ئەو تانکەرانە لە گەلی عەلی بەگو کانی ماران ئاو بۆ سۆران دەهێنن بەبێ ئەوەی سەرپۆشی بۆ دابنێن دیاردەیەکی زۆر نا بەجێیەو کارەساتی دڵ تەزێنی لێ دەکەوێتەوە بە هۆی ڕژانی ئاو لە تانکەرەکان بە درێژایی ڕێگای سۆرانو گەلی، ئەمەش لە وەرزی زستاندا بە هۆی ساردی شوێنەکەو بەستنی ئاوە ڕژاوەکە بۆتە هۆی کارەساتی پێکدادانی چەندین ئۆتۆمبێلو زەرەرو زیانی زۆری گیانیو ماڵی لێ کەوتۆتەوە، بۆیە پێویستە بەرپرسانی هاتووچۆی سۆران ڕێگا چارەیەك بۆ ئەم کێشەیە دابنێنو چیتر ڕێگا نەدەن بەو تانکەرانە بەم شێوەیە ئاو بگوازنەوە.

تەنها دوو داواکاری بۆ نەخۆشخانەی کفری

کامەران/ کفری

لە نەخۆشخانەی کفری بەشی (تیشك) یەك کارمەندی تەندروستی هەیە، بێگومان بۆ شارێکی وەك کفری کە خۆی لە 20 هەزار کەس دەدا زۆر کەمە، بە تایبەت زۆر جار لە کاتی پێویستدا ئەو کارمەندە لە نەخۆشخانە نییەو بەدوایدا دەگەڕێن لە ماڵو لە بازاڕ، ئەگەر نە دۆزرێتەوە ئەوا ناچار نەخۆشەکە دەبردرێ بۆ شاری کەلار، دووجار بە ڕێکەوت حاڵەتی ڕووداوی ئۆتۆمبێل هەبووە ئەو کارمەندەش لە نەخۆشخانە نەبووە، نەخۆشەکە ڕەوانەی کەلار کراوە، لەمەدا گوناهی کارمەندەکەی تێدا نیە کاتێك لە دەوامی خۆیدا لەوێیەو ناتوانێ دەوامێکی تر بکات، یاخود کە مۆڵەت وەردەگرێ ئەو کاتە جێگاکەی بە تاڵ دەبێت ئەمەش وا دەخوازێ لەگەڵ ئەودا کارمەندێکی تر هەبێت بۆ ئەوەی هەردەم کەسێك لەوێ هەبێ بۆ حاڵاتی کتو پڕی نەخۆشخانەکە. ئەمەو ئەو ڕێژە دەرمانەی بۆ نەخۆشخانەکە دانراوە بەشی ڕۆژانە دادەنرێو هەر ڕۆژە بەشی خۆی جیا دەکرێتەوە کە ئەو بەشە تەواو بوو نەخۆشەکان ڕەوانەی بازاڕ دەکرێن بۆ دەرمان کڕین. ئەمەش جێگای نارەزایی خەڵکی شارەکەیە. چەند جارێکیش نەخۆشخانەی گشتی کفری داوای زیادکردنی ڕێژەی دەرمانیان کردووە بۆ شارەکە بەڵام بەو شێوەیە بەڕێوە دەچێ. ئومێدمان وایە بەڕێوەبەرایەتی تەندروستی کەرکوكو دەزگا بەرپرسەکانی تری وەزارەت چاوێك بەو ڕێژەیە بخشێننەوەو دیراسەتێکی واقیعی بکەن بۆ ژمارەی دانیشتوانی شارەکانو پێویستییان لە دەرمانو کەرەسی پزیشکی. خەڵکەکە لەو ڕووەوە لە کێشەدان، بە تایبەت بازاڕی ڕەشی دەرمان لە توانای خەڵکی هەژاردا نییە.

بۆ ماوەی زیاتر لە 3 مانگە (چا) نەدراوە بە هاووڵاتییان!

شۆڕش ئەمین

تا ئێستاش نارێكو پێکییەکی زۆر هەیە لە دابەشکردنی خواردەمەنی بڕیاری (986) بەسەر هاووڵاتییاندا، چونکە خەڵکی دەبێ چەند جار سەر لە وەکیلەکان بدەنەوە، بۆ ئەوەی خواردەمەنی مانگێك وەربگرن لەبەر ئەوەی هەر ماوەیەك یەکێك یان دووان لە ماددەکان دابەش دەکەن، سەرەڕای ئەوەش ئەوە بۆ ماوەی زیاتر لە (3) مانگە (چا) لە وەکیلەکان دابەشنەکراوە بەسەر هاووڵاتییاندا، لە شاری سلێمانی چەند مەڵبەندێك ئەوە (3) مانگ تێپەڕی بەسەر دابەشکردنی بڕە خواردنەکاندا، کەچی بڕی (چا)ی ماڵانیان لانییە تا دابەشی بکەن، لە هەندێك مەڵبەند لە جیاتی (3) مانگەکە تەنها یەك مانگ دابەش کراوەو هەندێك لە وەکیلەکان وتویانە ئەو بڕە چایەی مانگەکانی کە تازە فەوتاوە، ئەمە جگە لەوەی کە هەندێك لە خواردەمەنییەکان کەمی کردووە. لێرەشدا گەر پرسیار لە هەر هاووڵاتییەك بکەیت وەکیلەکەی تاوانبار دەکاتو هاووڵاتییان نازانن پەنا بۆ کوێ بەرن؟

ئۆمەر سۆفی ناوی دێیەکی لە بیرچۆوە

لە دیوی خۆرهەڵاتی ناحیەی کۆنی نەوجول دێیەکی خنجیلانەی دێرینی ناوچەی داودە، بەماڵە سادەو هەژارەکانییەوە ناسراوە. بەڵام پێشتر واتە پێش ڕاپەڕین بە جێگای حەسانەوەو قایم کردنی پێشمەرگەو خەباتگێڕان ناسرابوو. بە ئەنفال ناسراوەو ئەنفالیش هەر مایەی نەهامەتی بوو، مادام ئەم دێیەش درێغی نەکردووە لە شۆڕشو قوربانیو خۆبەخت کردن، بێگومان وەك تەواوی دێهاتە هاوخەمەکانی تری ناوچەکە بەر ڕەشەبای دیکتاتۆریو مەرگ کەوتووەو قینی عەفلەقیو پۆستاڵ ڕەشەکان بەسەریدا باریوە. ئەم دێیە خاوەنی 10شەهیدی قارەمانەو 22 کەس لە ڕۆڵەکانی ئەنفال کراون، لە مێژووی شۆڕشەکانیشدا 6 جار سوتێنراوەو ڕووخێنراوە لە لایەن دەسەڵاتە یەك لە دوای یەکەکانی دیکتاتۆری عێراقەوە.

بە حوکمی ئەوەی لە ناحیەی نەوجولەوە نزیك بووە هەردەم لە ژێر زەبرو زەنگو سوخرەی دەستەو تاقمی بەعسدا بوونە لە ناحیەکە، زۆر جاریش یاخی بوونەو ملیان بۆ زۆرداران کەچ نەکردووە.دێیەك لە ئاوەها پلەیەکدا بێ لە جوامێریو ڕووبەڕوو بوونەوەی ستەم، شایستەی هەموو ڕێزلێنانێكو ئاوڕدانەوەیەکە، کێ بەرپرسە لەوەی تا ئێستا کەس لێیان ناپرسێتەوە؟ کەی ڕەوایە لە سەردەمی هەموو حکومەتەکانی عێراق بێ بەش بووە، ئێستاش لە سایەی حکومەتی کوردستاندا هەر بێ بەش کراوەو لەسەرجەم بوارەکانی ژیاندا. نە حکومەتی هەرێمو نە ڕێکخراوە مرۆییەکان هیچ خزمەتێکیان بەم دێیە نە بەخشیوە، هەر بەڵای کەمەوە، ئاوی خواردنەوەیان سوێرو تاڵە بیرێکیان بۆ هەڵنەکەندرێ، بۆ سەرجەم کەمو کوڕییەکانیان با تیمێك سەردانیان بکاتو لە کێشەکانیان بکۆڵێتەوە.

- ساڵی 1963 دێیەکە ڕووخێندرا.
- ساڵی 1967 دێیەکە ڕووخێندرا.
- ساڵی 1973 دێیەکە سووتێندرا.
- ساڵی 1985 دێیەکە ڕووخێندرا.
- ساڵی 1987 دێیەکە ڕووخێندرا.
- ساڵی 1988 دێیەکە ئەنفالو ڕووخێندرا.

ناوی شەهیدەکانی ئەم دێیە:

1- ئەحمەد محەمەد2- ئەحمەد ساڵح سەعید3- ڕێبوار مەجید ئەحمەد4- محەمەد عەباس قارەمان 5- سەرەوت عەلی ئەحمەد6- ئەحمەد قادر7- عسمەت عەزیز مستەفا8- ئازاد ڕەشید محەمەد 9- محەمەد ئیبراهیم بابا 10- عەلی فەتاح